

ЦЕНТР
українсько-європейського
наукового співробітництва

Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
Центр українсько-європейського наукового співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

**ПИТАННЯ СУПРОВОДУ РОЗВИТКУ
ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ
ЯК ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ ПІДГОТОВКИ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
012 «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА»**

4 грудня – 14 січня 2024 року

Львів – Торунь
Liha-Pres
2023

2. Стеценко І. Б. Лего-конструювання як компонент STREAM-освіти для дошкільників. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2016. № 5. С. 37–41.

3. Popular methods of preschool education worldwide / Karimova Mohigul Abdukhalikovna. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*. 2019. Vol. 7. No. UK 12. P. 476–479. ISSN 2056-5852.

4. Шість цеглинок в освітньому просторі школи : методичний посібник / упорядник О. Рома. The LEGO Foundation, 2018. 32 с.

5. STEM-освіта [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/stem-osvita/>

ГРА ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛІЗАЦІЇ В ДОШКІЛЬНОМУ ДИТИНСТВІ

Клевака Л. П.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології та педагогіки
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
м. Полтава, Україна*

У сьогоднішній підвищений інтерес викликає проблема соціалізації особистості, адже «соціалізація – це процес входження дитини в систему культурних норм поведінки та взаємин між однолітками» [4, с. 53]. Основи соціальної компетенції дитини закладаються у дошкільному віці, визначається напрямок її розвитку й успішної адаптації в соціумі.

Науковиця І. Рогальська соціалізацію особистості в дошкільному дитинстві, розглядає як процес становлення дитячої особистості в її взаємодії із соціальним світом на основі поступового входження дитини у систему соціальних зв'язків, активного освоєння соціокультурного досвіду через її суб'єктивне пізнання суспільного довкілля і конструювання образу соціального світу. Специфіка соціалізації особистості у дошкільному дитинстві, на думку вченої, полягає у неперервній зміні простору її «соціального дозрівання», у забезпеченні розширення ступеня свободи при її введенні в суспільне довкілля, у розвитку її суб'єктивної активності та формуванні соціальної компетентності, у соціально-емоційному освоєнні суспільного

довкільля й орієнтується на збагачення життя дітей у соціокультурному просторі [3, с. 112–113].

Дитинство на всіх етапах характеризується постійною орієнтацією на дорослий світ, потребою прилучення до соціуму, взаємодії з ним. Дитина поступово входить у реальність людського буття, яку утворюють простори предметного світу, образно-знакових систем, природи та соціальний простір безпосередніх стосунків людей. Взаємодія дитини із «зовнішнім» світом відбувається через діяльність, оволодіння способами та засобами дій, які відбиті в сукупному людському досвіді, культурі. Засвоєння дитиною соціального досвіду, що трансформується із зовнішнього у внутрішній план психічної діяльності, визначає її розвиток як суб'єкта предметної діяльності. Інтеріоризовані способи дій, включені в індивідуальну предметну діяльність, екстеріоризуються, а у подальшому відбувається накопичення індивідуального досвіду суб'єктом, вироблення нових способів та прийомів діяльності на ґрунті засвоєних [5, с. 20].

Важливе місце у процесі соціалізації особистості дитини займає гра, яка є найбільш природним соціальним середовищем. Дошкільна педагогіка розглядає гру як важливий засіб розвитку та виховання особистості дитини. Об'єднуючись в ігрові колективи, діти вступають між собою в різноманітні відносини, активно відображають життя і діяльність дорослих. Через гру здійснюється соціальна обумовленість психічного розвитку дитини. У грі відбувається орієнтація дитини у сенсі людської діяльності. Виховні можливості гри сприяють введенню дитини в різні сфери людського життя (моральну, інтелектуальну, емоційну, соціальну тощо). Різноманітні за змістом, формою ігри знайомлять дітей з реальністю, забезпечують засвоєння соціального досвіду у вигляді знань, умінь, навичок, моральних норм і правил поведінки. Науковці розглядають гру і як засіб самореалізації дитини, що дає їй можливість апробувати себе в різних ролях, ситуаціях та значно полегшує процес прийняття соціальних норм у реальному житті [2, с. 44].

Зауважимо, що визнання педагогічною теорією і практикою гри як провідного виду діяльності дошкільників дістало належне відображення в сучасних документах дошкільної освіти (Закон України «Про дошкільну освіту», Концепція дошкільного виховання в Україні, Базовий компонент дошкільної освіти, програми розвитку дітей раннього і дошкільного віку) [1; 2, с. 45].

Психолог Л. Виготський вважав гру школою соціального розвитку дитини, джерелом її розвитку, а також зоною найближчого розвитку. За концепцією Л. Виготського, ігрова діяльність є способом активного засвоєння дитиною людської культури, системи соціально вироблених

знаків (мова, форми спілкування тощо). Вона спрямована на майбутню діяльність, головним чином соціального характеру. У грі дитина імітує, переносить дії дорослих у власну діяльність, оволодіваючи основними соціальними відносинами і проходячи школу соціального розвитку, гра потребує від дитини орієнтації в системі людських відносин, тому що спрямована на їх відтворення [2, с. 49].

На думку дослідниць Л. Божович та Л. Славіної гра дає змогу опанувати ідеальну форму засвоєння зразків поведінки, переводячи вимоги, які йдуть ззовні, у вимоги до себе. Виконання правил гри потребує підпорядкування своєї поведінки вимогам зовнішнього середовища, що значно сприяє полегшенню адаптації дітей у суспільстві [2, с. 50].

За науковцем К. Гроссом, гра є первинною формою залучення людини до соціуму: добровільне підпорядкування загальним правилам чи лідеру; виховання почуття відповідальності за свою групу, благородного прагнення показати свої можливості в дії, що здійснюється заради групи; формування здатності до спілкування. Автор дитячу гру розглядав як важливий засіб формування і тренування навичок, необхідних для розвитку та майбутньої діяльності індивіда. Він один із перших показав соціальну якість і значення гри, як дитячої, так і дорослої [4, с. 55].

Для адекватного перенесення дітьми змісту життя дорослих у гру та спілкування дуже важливо, на нашу думку, урахувувати відповідність змісту засобам, за допомогою яких передбачається його введення в життя дитини. Ці засоби відображення дійсності, як ігрові дії, ролі, а також емоційні та вербальні засоби спілкування дають дитині можливість образно, багатогранно та динамічно виражати своє ставлення до навколишньої дійсності, відтворювати моральну сутність взаємин людей, моделювати їхню діяльність [2, с. 52].

У грі діти з власної ініціативи вступають у різні контакти між собою, здебільшого самостійно будують свої стосунки. Якщо ігрова діяльність дитини є вільною і невимушеною, такою, що вийшла за межі тиску з боку дорослих, ігрові відносини виступають у ролі добровільних тренувань, шляхом яких дитина засвоює морально-етичні норми поведінки. Ігри зближують дітей, об'єднують їх загальною цікавою для всіх діяльністю. Регулярне проведення спільних ігор збагатить дошкільнят новими враженнями, буде сприяти формуванню навичок соціальної компетентності, дасть їм новий соціальний досвід, який є важливим для розвитку їх особистості [4, с. 55].

Гра – найважливіший компонент дитинства, під час якої дитина набуває досвіду взаємодії, освоює різні соціальні ролі, відбувається її особистісне становлення [5].

Отже, проблема соціалізації особистості дитини як процес залучення її до соціального життя, системи суспільних відносин є актуальною в системі дошкільної освіти. Гра виступає одним із ефективних засобів соціалізації дітей, нейтралізації стресорних навантажень, вона допомагає долати скутість та напруженість, знімати у дітей «психологічний захист».

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (державний стандарт дошкільної освіти), нова редакція. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoi%20osvity.pdf
2. Захарова Н. М. Адаптація дітей дошкільного віку до сучасного соціального простору : монографія. Донецьк : Вид-во «Ноулідж», 2010. 218 с.
3. Зімакова Л., Манжелій Н. Соціалізація дошкільників засобом ігрової діяльності. *АГОС* : збірник наукових праць. 2020. С. 112–114.
4. Кубата Н. П., Айзенбарт М. М. Гра як засіб формування соціальної компетенції у дітей старшого дошкільного віку. *Молодий вчений*. 2018. № 5(57). С. 53–57.
5. Соціалізація дітей старшого дошкільного віку в умовах ДНЗ : монографія / Н. Гавриш, О. Рейпольська та ін. ; за заг. ред. О. Рейпольської. Київ – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. 280 с.

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ ІГРАШОК ДЛЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

Поліщук К. М.

старший викладач кафедри дошкільної освіти

*Український державний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Іграшка, як річ призначена для гри дітей, в умовах сьогодення поступово втрачає свої можливості психолого-педагогічного впливу на розвиток та виховання підростаючого покоління.

Сучасна іграшка для дітей раннього та дошкільного віку має низку особливостей, які визначають її цінність як засобу формування особистості в дитячому віці. Так, іграшки у переважній більшості, представляючи чужий світ цінностей, які далекі від характерних для